

OMADINA

ŠTEV 2

LETO 8

GLASILO TIRARODNOTA

DIKALNE GADIJASTVA

IZDAJA EKSEKUTIVA

IZIDE LETNO 10 ŠTEVIK

VSEBINA: ADRIJA □ L. BRUNČKO: SOCIALIZEM, DEMOKRATIZEM, NACIONALIZEM IN NAR. RADIKALNI PROGRAM □ SOKOLSKA VZGOJA SLOVENSkih VISOKOŠOLCEV NA DUNAJU □ PRISEGA PRAVOVERJA □ SLOVENSKO DIJAŠTVO □ SLOVANSKO DIJAŠTVO □ SREDNJEŠOLSKI VESTNIK □ DIJAŠKO-SOCIALNI VESTNIK □ VSEUČILIŠČNI VESTNIK □ VESTNIK ZA KNJIŽEVNOST IN UMETNOST □ ŽENSKI VESTNIK □ RAZNO

Cenjenim naročnikom!

Prosimo najljubneje vse naročnike, ki še niso poravnali zaostale naročnine, da to v najkrajšem času store! List so prejeli celo leto in zato prosimo, da store svojo dolžnost. Z rednim plačevanjem naročnine bodo dijaški stvari najbolj koristli. Na priloženih položnicah so označeni s svinčnikom dolžni zneski.

Upamo, da poziv ne ostane brez uspeha!

Upravništvo „Omladine“.

OMLADINA STANE LETNO 4 K, ZA UČITELJE 3 K, ZA DIJAKE 2 K; POSAMEZNE ŠTEVILKE 50 VIN. □ UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO JE V LJUBLJANI, BREG ŠT. 12. □ DOPISI NAJ SE POŠILJAJO NAJKASNEJE DO 15. VSAKEGA MESECA. □ NEFRANKOVANA PISMA SE NE SPREJEMAJO. □ ODPRTE REKLAMACIJE S PRISTAVKOM „REKLAMACIJA“ POŠTNINE PROSTE. □ OBLASTEM ODGOVOREN JE MIHAEL ROŽANEC. □ TISK J. BLASNIKA NASLED. V LJUBLJANI. ******* PONATIS DOVOLJEN LE Z NAVEĐBO VIRA *******

ADRIJA.

V Pragi, med onim slovanskim plemenom, ki ima na sebi vse vrline in slabosti prepridnega, pehajočega se človeka, obhaja in slavi najmlajše narodno-radikalno akademično društvo petletnico svojega obstoja. In po petih letih (oziroma desetih, ker takrat so se pojavili slovenski dijaki v večjem številu v Pragi) lahko doženemo, kakšnega pomena je bil stik teh dveh slovanskih rodov.

Dvoje plemen se je srečalo, ki imata skupnost v slovanski govorici, v žalostni zgodovini in v obrambi rodne zemlje. Njih duše in njih značaji so si pa nesorodni. Prva srečanja so bila slovansko romantična. Čehi so rabili in rabijo vsakoršnih zvez. Čez Germanijo nudijo roko Francozom. Rusiji se stavijo ob bok in Srbe in Bolgare in Slovence radi vidijo v družbi. In radi omenjenih skupnih boli, so Slovenci češko delo najprvi spoznali za dobro in koristno. Prvi koraki za praktično samoosvojitve in povzdigo slovenskega življa so bili storjeni in dejansko početi. V zgodovini našega razvoja bo to važna postojanka. In slava gre Pragi in Čehom.

Dolga leta je vzgajal Dunaj slovansko dijaštvo; in vzgojil bi ga kar najbolje, ako bi ne bil njegov živelj v krvi nasproten našemu; leto za letom nam je pošiljal mlade inteligente, ki so prihajali v domovino domotožni, samo filozofi in zopet filozofi. Praktičnih, revolucionarnih ljudi nam ni dal! Enako je z Gradcem. — Na Dunaju so bile izgovorjene vodilne ideje naše struje, Praga jim je zagotovila obstoj.

Dosedanje delo „Adrije“ je predvsem obstajalo v proučevanju obrambnega dela, v samovzgoji na podlagi filozofičnega realizma in v propagandi za izvojevanje prostosti v mišljenju. Prvi manjšinski delavci že so izvršili veliki in za razvoj slovenskega naroda velepomembni preustroj v „Družbi sv. C. in M.“ Po petih letih se je vse delo konsolidiralo; ima trdno podlago, katera mora vzdržati tudi vse zgradbe bodočih let. In teh je še mnogo. — Pravilno je, da si človek pridobi iz svojega obližja kar največ dobrega in zdravega in vse to obrne v svojo korist. „Adrija“ ima tozadevno v najagilnejšem slovanskem mestu vršiti misijo, ki bo za vso smer in uspevanje našega razvoja eminentnega pomena.

Zgodovina obrambnega dela, kar ga je izvršila „Adrija“, je zanjo zelo častna, dasi se ta čast danes delavcem ne priznana, ker njih delo ni še razumevano. Slovenstvo se na tem polju še ni izklopalo iz niveau-a znamk, kolkov in vžigalic! Ostalo je tam, kjer se je pričelo prenavljanje prvih manjšinskih delavcev; v resnici je bilo sicer tudi ono navdušenje, nabiralniki, razglednice, v tistih časih za (v najslabšem pomenu besede) rodoljubno

„Družbo“ veliko delo; tragično je le, da so tudi delavci ostali pri prvih začetkih in se niso potopili do dna. Sicer bi ne mogle najmlajše ideje in deloma dejansko započeti poizkusi ostati tako brez odmeva! Ljubljanski obrambni tečaj je prešel brez posledic, nebrojni načrti se niso upoštevali. Številke se zde še presuhoparne. — Sedanji „Adrijini“ manjšinski delavci so prišli problemu do tal; stavijo mu znanstveno in realno podlago, ki bo neporušljiv temelj za bodoče operacije. „Adrije“ dolžnost pa je skrbeti za to, da se bodo vsi njeni člani zavedali velikega pomena znanstvenega proučavanja manjšinskega dela spoznali metodo dela in podpirali praktično vse njegove operacije. In to je najmanj, kar mora „Adrija“ zahtevati od večine članov.

Ker hočemo biti nova generacija, prosta vsakega slovanskega ali drugega negovanja iz usmiljenja, moramo gledati, da pokažemo svoje stremljenje jasno pri vsakem novem znanju in stiku. Goditi se mora to skupno kakor posamič. Čehi govore o Slovencih zelo prijazno. Hvalijo naše snežnike in jezera, lepo deželo in veselo ljudstvo. Zmožnosti in pozicije tega ljudstva pa ne poznajo. Ko je še grela toplota prvih objemov vzajemnosti, je bilo razveseljivo, ako se je udeležil slovenskih ali jugoslovanskih prireditve kdorkoli že: eden kakor drugi je dajal lepe nasvete, bodril, laskal se. Danes to ne zadostuje! Stiki se večajo in medsebojno nepoznanje tudi: oziroma dajejo se nasveti, bodri se itd. Kakor vse kaže, se bo v kratkem slovansko medsebojstvo zelo spremenilo; in nerodno bo, ako bo eden ali drugi zasačen v napačnem zelniku! Čehi se pri nas povsod naseljujejo: po uradih, po tovarnah, pri privatnih, kakor javnih podjetjih. V svoji pridnosti so popolnoma različni od nas; njim je boj za ljubi kruhek veliko bolj v rodu kakor nam. S svojim kapitalom se merijo na jugu z Nemci. Mi krvavo potrebujemo denarja in naj pride od koder hoče: gledati pa moramo, da je pretežni njegov dobiček nam v korist! Samo posojati svoje gnezdo — to bi bilo prevelikodušno in preneumno. Ako se pri Čehih učimo brezobzirnega nastopa, nam gotovo ne bodo zamerili, če svojo učenost pošteno doma izvedemo! Vprašanje slovensko-čeških odnošajev je zelo važno in rešitev se mora pospešiti. Povedati si moramo odkrito in Čehi nas bodo gotovo razumeli; saj imajo pri nas precejšen kos interesov vseh vrst. Po slovenski zemlji bo šla velika evropska cesta proti Carigradu in proti Solunu. Isto kakor za slovensko-češko, velja tudi za slovensko-hrvaško, srbsko, bolgarsko razmerje. V Pragi se zbira jugoslovanska (in nekoliko tudi severoslovanska) mladina, pomenek bo zato tu najlažji. Izkazati se mora, ali smo za jug resen faktor, ali le privesek v okrasje... Predvsem pa se moramo spoznati s Čehi.

Kakor vse kaže, dobimo v doglednem času v Pragi slovenske docente — nado slovenske univerze. Pravilna analiza češke nature pokaže, da bo ta nada pražki „Almae matri“ neprijeten gost, predvsem ako ne bomo očitno kazali hotenja oditi kar najpreje iz Prage in se nastaniti v svojem; ako Čehi ne spoznajo, da je naše dobro njih dobro. — S prvimi slovenskimi docenti bo pritok dijaštva v Prago vedno večji in takrat moramo

Francoska revolucija koncem 18. stoletja je vrgla med svet celo kopo novih, nerešenih in perečih socialnih vprašanj in napela z njimi duhove vse Evrope tako, da je vsak hip tu pa tam zabliskalo in na več mestih tudi treščilo. Tudi sama je radikalno posegla v rešitev teh vprašanj in kot zdravilo zoper vse bolezni in rane človeške družbe propagirala gesla: „libérté, égalité, fratérnité“, t. j. svoboda, enakost in bratstvo.

Ta gesla sicer niso bila nova, nahajamo jih že v krščanstvu; toda katoliška cerkev, spojena v eno telo z vladarji in posvetno gospodo sploh, je skrbela za to, da se je ljudstvo, nesvobodno, zatiralo, da so se prepadi socialne neenakosti kar najbolj poglobljali in da je vladalo sovraštvo mesto bratstva. Srednji vek, ki je stal popolnoma v znamenju katoliške cerkve, je vstvaril tip feudalne države, v kateri je vladala le posvetna aristokracija in duhovništvo. Pravo in pravica sta stala edino v službah teh dveh socialnih skupin; kar je stalo izven aristokracije in hierarhije, je bilo od njiju odvisno.

Francoska revolucija je vstvarila k omenjenima stanovoma še tretji stan t. z. v. meščanski stan. Feudalizem je bil torej prodrtn in poleg aristokrata in duhovnika se je postavil enakopraven, svoboden — meščan. Libérté je zmagala in liberalizem je pognal na široko in globoko korenine. Načelo politične svobode je imelo za neposredno posledico gospodarsko in kulturno svobodo, koja načela so se polagoma, tu mirnim, tam revolucionarnim potom, državnopravno kodificirala.

Razdelitev človeške družbe na tri stanove pa že takoj od začetka ni popolnoma odgovarjala istiniti njeni gospodarski strukturi. Vrhu tega pa se je kmalu na to priselila na kontinent iz Anglije veleobrt in industrija in je naraščala z neverjetno naglico. Zdrobila je kmalu cehovske organizacije, vpeljala oziroma izsilila svobodno proizvodnjo in svobodno tekmo, na podlagi katere je vedno bolj in bolj potiskala v ozadje malo produkcijo, malo obrt.

Producenti: tovarniki in veleobrtniki so se naravno šteli med meščanstvo; toda kam uvrstiti ljudi, ki so delali v podjetjih tovarnikov, kam vriniti delavce? Meščanstvo — ali, kakor so ga kmalu začeli imenovati: buržoazija — kot skupina posedajočih ni imelo za brezposestvene proletarce nobenega mesta. Interesi producentov in buržoazije sploh so se naravnost križali z interesi delavstva; uvrstiti pa ljudi z različnimi interesi v isto skupino ni šlo in še danes ne gre.

Tako se je pojavilo na duševnem obzorju evropskega človeštva novo vprašanje: vprašanje četrtega stanu, proletariata, delavstva. Politični ustroj človeške družbe je pripoznaval po francoski revoluciji, ponekod celo daleč čez polovico 19. stoletja, le tri stanove; le trije stanovi so uživali pravice in ugodnosti javnega udejstvovanja: četrti stan je bil še nepoznan ali bolj nepriznan. Njemu francoska revolucija ni prinesla nobenih darov. Politična svoboda je obdarila s pravicami poleg visoke žlahte in cerkvene gospode le meščanstvo, gospodarska svoboda je ostala za delavca fantom, kulturna svoboda pa mu ni zboljšala eksistencé.

V splošnem se je torej od zgoraj navedenih treh principov francoske revolucije uresničil le prvi, libérté: svoboda, pa še ta brez delavstva in proti delavstvu. Kaj pa égalité, enakost? Ta ideal je ostal ideal, zlasti z ozirom na položaj proletariata.

Čim bolj se je razcvitala industrija, tem bolj je rastlo bogastvo na strani posedajočih: aristokracije, duhovništva in srednjega stanu. Z bogastvom pa je rastla moč, oblast in ta je polagoma skoro dočista prešla na otroka francoske revolucije, na meščanstvo. Vsa vlada, vse vodstvo javnega življenja je bilo v rokah liberalnega buržoa. Čim večja pa je bila njegova oblast, tem večja je postajala tudi njegova oblastnost, ki je brutalno tiščala glavo proletariata k tlom.

Socialna propast med meščanom in delavcem je rastla vedno bolj. Tu bogastvo, moč, oblast, vlada — tam beda in brezpravnost; tu svoboda — tam skrajna odvisnost, hlapčevstvo in faktična sužnost; tu brezdelno pohajkovanje in razsipno življenje — tam delo do smrti brez najmanjšega priboljška. Kapital — delo, buržoazija — proletariat, tako se je delila sedaj človeška družba.

Nezadovoljnost delavstva je vedno bolj in bolj kipela, čut solidarnosti s tovariši-trpini v istem položaju, z istimi interesi in stremljenji, je vedno bolj naraščal, snovale so se tajne organizacije, pisale so se knjige in listi in brošure o delavskem vprašanju — kratka: pojavil se je „socializem“.

Kaj je torej socializem?

Definicija, ki jo je podal pred kriminalom Proudhon, da „je socializem vsako stremljenje po izboljšanju človeške družbe,“ je vsekakor preširoka in odgovarja še neujasnjenim pojmom tega socialnega utopista. Po tej definiciji imel bi tudi vsak anarhist pravico zahtevati, da se ga imenuje socialist, ker tudi on stremi po izboljšanju ustroja človeške družbe; in vendar si anarhizem in socializem diametralno nasprotujeta. Smatrati socializem samo za nekako smer narodne ekonomije, kakor to dela n. pr. dr. Diehl¹⁾, pa tudi ne kaže, ker bi se s tem popolnoma prezrla kulturna in politična stran njegova. Najboljše pač izrazimo jedro socializma, ako rečemo z dr. Šmeralom²⁾: „Socializem je svota onih stremljenj delavskega razreda, ki merijo na to, da bi se današnja kapitalistična družba potom razrednega boja v svojih temeljih spremenila v kolektivistično“ ali pa po Schäßle-ju: „Socializem je stremljenje po izpremembni privatno-konkurenčnih kapitalov v enotni kolektivni kapital“³⁾.

Današnji ustroj človeške družbe sloni na načelu privatne lastnine in dednega prava, zato se kapital vedno bolj osredotočuje v rokah posameznikov, ki potem svoje bogastvo in svojo moč izrabljajo proti onim, ki razven svoje delavske sile nimajo ničesar, kar bi imenovali svoje, torej: proti proletariatu. Delavec s svojim delom proizvaja gospodarske vrednote; akoravno pa je delo edini izvor vsem gospodarskim imovinom — tako trdi

¹⁾ Dr. K. Diehl: Socialismus, Kommunismus u. Anarchismus. Jena, G. Fischer 1906.

²⁾ Dr. Šmeral: Kdo json a co chtějí sociální demokráte.

³⁾ Schäßle: Die Quintessenz des Socialismus.

socializem —, pripade lastnina na teh vendar-le izključno podjetnikom, ker so produkcijska sredstva: kapital, stroji, zemlja itd. njihova privatna last.

Zato hoče socializem ta spor med delom in kapitalom in ta razkol med proletarcem in buržoazijo odstraniti s tem, da odpravi privatno lastnino na produkcijskih sredstvih in jih izroči v last človeški družbi. Preustrojitev človeške družbe v smislu socializacije produkcijskih sredstev je bistvo socializma. S tem bi bila — po mnenju socialistov — odstranjena vsa gospodarska neenakost, ki ima tako kričeče in krivične posledice v kulturnem in političnem, sploh socialnem oziru, iz človeške družbe — s tem bi bil uresničen neizpolnjeni ideal francoske revolucije: égalité.

Odstranitev vsakega privatnega lastninskega in dednega prava v znamenju kolektivizma bi pomenila seveda popolno preobrnitev današnjega socialnega reda. Kar je danes za vlade privatno-lastninskega prava last posameznikov, to bi postalo last cele človeške družbe, ako namreč spada med sredstva, s katerimi se gospodarske imovine proizvajajo. In kako si predstavljajo socialisti način te reorganizacije človeške družbe?

„Komunistični¹⁾ manifest“ (l. 1848), prvi poskus znanstvenega socializma, izdan od K. Marxa in F. Engelsa in še danes v svojih temeljnih potezah vir socialnemu-demokratskemu programu, izrecno poudarja in prorokuje socialno revolucijo. Komunisti¹⁾ izjavljajo odkrito, da morejo biti njih smotri doseženi le potom nasilnega prevrata dosedanjega družabnega reda. „Vladajoči razredi naj se tresejo pred komunistično revolucijo. Proletariat nima v tej družbi ničesar, kar bi izgubil, razven svoje okove. Pridobi pa si lahko svet“. Na drugem mestu zopet stoji: „Če se proletariat v boju proti buržoaziji združi v razred, ako postane potom revolucije vladajoč razred in kot tak nasilnim potom odstrani stare produkcijske razmere, odstrani s temi produkcijskimi razmerami obenem tudi eksistenčne pogoje razrednih nasprotstev med razredi sploh in vsili svojo lastno vlado kot razred.“

Marx in Engels sta torej zastopala načelo socialne revolucije, reformacija družabnega reda bi se imela po njunem mnenju izvršiti potom revolucije, naenkrat, mahoma, nasilno. Da pride enkrat do te revolucije, da je mogoče že čisto blizu — o tem sta bila oba trdno prepričana. Že današnji gospodarski ustroj jo mora neizogibno prinesiti s seboj. Čim bolj bo veleprodukcija naraščala, tem večja bo propast med proletariatom in poseda-jočimi razredi, tem bolj bo kipela socialna nezadovoljnost, tem manjši bo pregled čez produkcijo in konsumpcijo, kar ima za neizogibno posledico nadprodukcijo, krahe in splošne trgovske krize. („Verelendungs, Zusammenbruchstheorie“). „Nova revolucija je mogoča le v spremstvu nove krize. Je pa ravno tako gotova kot ta,“ sta pisala omenjena socialistična prvaka v reviji „Neue Rheinische Zeitung“ l. 1850. Za Nemčijo sta pričakovala že l. 1848 izbruh revolucije (Komunistični manifest): „Na Nemčijo obračajo

¹⁾ Komunističen, komunisti itd. je razumeti v smislu današnjega socializma, ki je začetkom 19. stol. nosil splošno ime: komunizem.

komunisti glavno svojo pozornost, ker stoji Nemčija na predvečer občanske revolucije.“ Ker pa so še premalo pripravljeni in številni, „podpirajo komunisti vsako revolucionarno gibanje proti obstoječim družabnim in političnim razmeram.“

Zato je Marxova Internacionala podpirala 1871. leta vstajo komune v Parizu; od februarke revolucije pa je Marx odsvetoval le zaradi tega, ker ni imela strogo delavsko-razrednega značaja.

Pa že l. 1872. sta v predgovoru nove izdaje „Komunističnega manifesta“ Marx in Engels izjavila, da ne polagata več posebne važnosti na revolucionizem in še istega leta je Marxova Internacionala sprejela na njegov lastni predlog na kongresu v Haagu v svoj program stavek: „Pridobiti si politično moč je prva dolžnost proletariata“.

Ponesrečeni upori delavstva v Parizu (komuna) in v Franciji sploh (Lyon), v Belgiji, Italiji, na Ruskem in drugod so značno otesli teorijo socialnega prevrata. Kakor so prvi kristjani čakali zaman prihod novega kraljestva, tako so tudi prvi revolucionarni socialisti zaman čakali na oni veliki trenotek, ko bodo celi družabni red mahoma postavili na glavo in ko bo zavladata v človeški družbi popolna enakost (égalité) in kot njena posledica bratstvo (fraternité). Ta trenotek ne samo da ni prišel, ampak vidno naraščanje državne sile (armada, topovi, komunikacije) in autoritete in relativno izboljšanje v eksistenčnih pogojih proletariata je klub vsem argumentom „Zusammenbruchs“-teorije izključilo vsako možnost pa tudi potrebno razpoloženje k socialni revoluciji.

Vera v nezmotljivost Marxa in Engelsa je začela pešati, oglašali so se kmalu skeptiki in jeli kamen za kamenom trgati z navidez nezrušljive stavbe znanstvenega socializma teh dveh prej nedotakljivih avtoritet. „Socialisti se morajo iznebiti vizij o velikih katastrofah. Spoznati morajo, da je mogoče proletariata osvoboditi z mirno propagando in z vzgojevalnim delom“ je rekel Bissolati in znani francoski revizionist Jaurés je definirjal naloge socializma tako-le: „Za socializem obstoja danes ena edina suverena metoda. Pridobivati večino legalnim potom in izrabiti vse v družbi dremajoče sile tudi izven proletariata, spraviti jih v službo interesom proletariata, z njimi pobijati reakcijo in uresničevati reforme.“ Bernstein¹⁾ pa je socialni demokraciji odkrito povedal, da jo kljub vsem napredkom ne smatra niti za zmožno, prevzeti politično vladno.

Začel se je preobrat. Razredni boj je ostal sicer še v naprej glavno načelo praktičnega socializma, toda izgubil je svojo prvotno intransigentnost. Preje je pomenil razredni boj toliko kakor boj na življenje in smrt vsemu kar je stalo izven proletariata t. j. državi, buržoaziji, agrarizmu itd., brez pardonov in kompromisov — danes vidimo, kako proletariata oziroma njegova politična zastopnica socialna demokracija od slučaja do slučaja (n. pr. pri volitvah, glasovanjih itd.) paktira brez slabe vesti z zastopniki kapitalističnih

¹⁾ Voraussetzungen des Sozialismus und Aufgaben der Sozialdemokratie.

vrst, ako imajo le betvico naprednosti v svojem programu. Da, na Nemškem se rudeča internacionala ni bala stopati roko v roki k volilni urni s centrom t. j. s konzervativnim, nazadnjaškim elementom.

Razredni boj se danes razumeva tako: delavstvo se mora organizirati v samosvoj razred, ki ima čisto svoje, le njemu lastne, tipične, gospodarske interese; delavstvo mora dobiti razredno zavednost in razredni ponos, zavedati se mora svoje socialne individualnosti kot skupina, kot razred. Le tako je mogoč razvoj v mišljenju in življenju socialne družbe.

Razredni boj se je torej poglobil, postal je intenziven. Gesla samovzgoje in samopomoči so se med delavskimi vrstami kar najbolj udomačila; ustanavljajo se delavska izobraževalna društva, nakupovajoče, prodajajoče in celo proizvajajoče zadruge, kreditni zavodi itd. V strokovnih organizacijah (Gewerkschaften) pa se krepí proletariat na silobran.

Na zunaj pa je stopil proletariat na realna tla. Nič več ne negira države, pripoznava jo, voli in se da voliti v državne zakonodajne in upravne korporacije; da, Bebel, eden najvplivnejših voditeljev nemške socialne demokracije, je v nemškem državnem zboru v imenu svoje stranke nekoč celo izjavil, da bo v slučaju zunanjega napada na nemško državo proletariat kot en mož vstal in šel branit svojo očetnjava! Tudi velikanski socialni pomen komunalne politike danes socialni demokratje že spoznavajo in so v tem oziru vstvarili že znatno literaturo.

Znano je, kak prepír je zavladal pred leti med rajhovsko socialno demokracijo o tem: ali naj socialno demokratična stranka pošlje svojega zastopnika v predsedstvo zbornice kot državne naprave ali ne. T. zv. pravoverni (orthodoksni) Marxisti: Kautsky, Bebel in dr. so načeloma nasprotovali, t. zv. revizionisti: Bernstein, Vollmar, Auer itd. pa principiélno niso imeli ničesar proti temu. Pri nas v Austriji (Cislitvaniji) se je ta preporna točka rešila brez vsega obotavljanja pozitivno, in Pernerstorfer se je šel predstaviti kot podpredsednik zbornice cesarju kot posebljeni državi in mu obljubil „zvestobo in pokorščino.“ No, in v Franciji vidimo, da so socialisti postali celo člani vlade (Millerand, Viviani, Briand).

Skratka: socializem je začel realistično premotrívati človeško družbo, otresel se je de facto vsakega fatalizma in vsake vere v nasilni prevrat družabnega reda. Ne več socialna revolucija, temveč socialna reforma se naglašá; iz revolucionarjev nastali so reformatorji. V tem pa je zapopadeno bistvo revizionizma. Ako torej socialna demokracija še vedno povdarja, da je revolucionarna stranka, je to vzeti cum grano salis. Je to deloma zaradi taktike, deloma pa interpretirajo danes že celo tako fanatični Marxisti kot je Kautsky pojem „revolucije“ čisto drugače, ne več v policijskem, ampak v „znanstvenem“ smislu. Politična revolucija namreč je Kautskemu kot bistveni znak soc. revolucije izvojevanje državne moči po socialnem razredu, ki je bil dosedaj zatiran*). Od francoske revolucije koncem 18. stol. sem vlada v državi meščanstvo in država je vsled tega kapitalistična; pro-

*) K. Kautsky: Soziale Revolution.

n. pr. sedanje streljanje na srednjih šolah. Zato je škoda, da se je o tej anketi malo pisalo in da se avstrijska javnost ne zanima bolj za žensko vzgojo. Tudi avstrijsko ženstvo ni podalo o tem enotnih zahtev, kaj in kako si želi reforme ženskega šolstva. Naj navedem najprej v kratkem, kako se je anketa izvršila, potem pa bom pojasnil par vprašanj, ki se mi zde važna za našo vzgojo, ker vprašanje ženske vzgoje tudi pri nas trka na duri, — le da ga neče nihče slišati ni razreševati. To pa ima zle posledice v našem ženskem vprašanju.

* * *

Prvo vprašanje, ki ga je predložilo ministrstvo, se je glasilo: V koliko je želeti izpremembe v našem višjem dekliškem šolstvu, posebno v organizaciji dekliških licejev? Vprašanje licejev je bilo že dalje časa na vrsti. Eni so bili sploh proti njim, češ da stojе na stališču skupne in enake vzgoje (koedukacija), in da so posebne ženske šole nepotrebne. Drugi so hoteli, da se spopolnijo v celo srednjo šolo, s pravicami gimnazija, tretji so hoteli iz njih imeti nemški tip realnih šol (šestrazredna srednja šola za meščanstvo), drugi zopet so se zadovoljili s primerno reformo učnega reda. O tem je bil boj že nekaj let. Ministerstvo je hotelo primernih nasvetov in jih je slišalo. Eni so predlagali na anketi tako: napravi naj se štirirazredni nižji oddelek, katerega učni red bi se vjemal z učnim redom štirirazrednih nižjih deških šol, (kakor je sedanja meščanska, oz. kakor naj bi bila t. zv. brezlatinska nižja srednja šola). Absolventke tega oddelka bi naj imele primerne pravice, da prestopijo eventualno na druge zavode. K temu nižjemu oddelku pa naj bi se pridružili trije letniki liceja, kot prehod k ženski šoli. Poleg teh treh licejnih razredov pa naj bi se pridružili k nižjim štirim razredom višji štirje razredi z učnim planom sedanje reformirane realne gimnazije s končno maturo, ki bi absolventkam dovoljevala prestop na univerzo. Na teh zavodih bi bila ista metoda dveh stopenj kakor na deških srednjih šolah v gimnazijah in realkah. Drugi so bili proti takemu razširjenju licejev. Rekli so, naj ostane licej pri svojih šestih razredih, le učni red naj se zboljša po izkušnjah zadnjih 10 let. Po provizoričnem statutu iz l. 1900. bi se morali k liceju pripojiti razni kurzi, ženske gospodinjske šole, kurzi za praktične poklice, kurzi za pripravo na maturo za ljudske šole in kurzi, ki bi omogočili absolventkam licejev delati maturo na realnih gimnazijah in jim tako omogočili pristop na univerzo kot rednim slušateljicam. Zato naj bi se na licej uvedla tudi latinščina za one učenke, ki nameravajo prestopiti na univerzo in sicer namesto kakega drugega obligatnega tujega jezika. Tudi drugi glasovi so se čuli: zahtevali so se vsi različni tipi ženskih šol, licej naj bi bil vse in naj bi omogočeval prestop iz vseh šol na vse šole. Liceji v velikih in malih mestih naj bi bili različni, po potrebah in zmožnostih, kjer ni višjih dekliških šol, naj bi se omogočalo bolj obiskovanje deških srednjih šol. Glavne pritožbe so bile, da absolventke licejev

preveč silijo na univerzo, da so premalo pripravljene in da tudi učiteljstvo licejev nima dovolj izobrazbe za licej kot srednjo šolo. Treba bi bilo temu odpomoči s tem, da se absolventke licejev obrnejo pred vsem k drugim praktičnim poklicom v trgovini in industriji, licej naj nudi pred vsem domačo, praktično in rodbinsko izobrazbo. Vzgaja naj dobre matere in gospodinje. Končno se je želelo, naj država skrbi za višjo žensko izobrazbo in šolstvo. Drugo vprašanje naučnega ministertva je bilo: Ali zadostuje sedanja izobrazba licejnih učiteljic, ali se ima od njih zahtevati toliko kakor od kandidatov za srednje šole? V tem oziru je bilo mnenje vseh, da morajo učiteljice na licejih imeti iste izpite kakor učitelji srednjih šol, zato pa naj bi licejske učiteljice oziroma profesorice imele tudi več pravic.

Tretje vprašanje se je glasilo: Ali naj se iznova uredi vprašanje opravičenosti licejev do visokih šol s posebnim ozirom na naval licejskih absolventk na univerzo? V tem vprašanju je večinoma vladalo mnenje, da naj bo ženam določena ista pot na univerzo, kakor moškim, pri tem pa naj se pusti absolventkam licejev, da morejo biti izredne slušateljice univerz, dokler se ne bo vsled razmer moral absolventkam pristop omejiti.

V splošnem se je opetovano povdarjalo, da naj bi se ženske pripravljale pred vsem za praktične poklice v industriji, trgovini, poljedelstvu i. t. d. To je bil splošen rezultat te ankete o reformi ženskega šolstva v Avstriji. Po teh nasvetih bo ministrstvo izvedlo svoje reforme...

* * *

Stvar velja, da bi se premislila. V splošnem je boj za to, ali naj je licej meščanska ženska šola, ali naj je ženska srednja šola. Oba principa je težko združiti, ker pri nas velja pravilo, da srednja šola ni strokovna ali praktična šola, ampak le pripravljalni zavod za višjo šolo. Kot tak zavod bi moral biti torej licej enak gimnazijam in realkam ali reformiranim realkam ali gimnazijam. Ker se pa večina žensk ne more posvetiti vseučiliškemu študiju, bi tak licej ne odgovarjal potrebi naših meščanskih vrst. Ako pa hoče biti licej višja meščanska ženska šola s praktičnimi kurzi, nudi premalo podlage za univerzo in so potem ženske odkazane na moške srednje šole, ako hočejo preiti na visoke šole. S tem bi se nudilo premalo splošne izobrazbe onim, ki se ne mislijo posvetiti praktičnim poklicom. Strah pred navalom žensk na univerzo in povdarjanje praktičnih poklicov pri zadnji anketi o licejih in ženski vzgoji, je značilno za našo dobo. V resnici je danes toliko absolventk raznih praktičnih strokovnih šol in kurzov, da komaj dobe mesta; enako tudi one, ki se posvete študiju na univerzah, kjer jim je odprta le filozofska in medicinska fakulta, težko dobe primerne službe, ker se tvori že moški inteligentni proletariat. Zato ni čuda, da je postalo vprašanje ženske vzgoje tako važno. Pri nas tega še tako ne čutimo, dobro pa to čutijo drugod. Nastaja iz tega važen del socialnega vprašanja.

* * *

Za zgled naj navedem razvoj na Češkem. Čehinje so bile od časa narodnega probujenja znane kot energične bojevnice za narodne pravice, iz njih pa so nastale tudi navdušene zagovornice ženskih pravic in so v tem gotovo prve med avstrijskimi ženami. Saj je že l. 1848 imela Amerlingova prijateljica ženski zavod v Pragi, in zakaj bi ne imela v življenju enake pravice žena, ki je delala za narod na polju prosvete in literature? „Enake pravice v šoli“, to je bilo geslo čeških žen, in ker ga vlada ni hotela slišati, so si l. 1890 ustanovile same svojo gimnazijo „Minervo“. Prvi zavod te vrste v Evropi. Pesnica Eliška Krasnohorská sama je stala na čelu temu gibanju. Ženska gimnazija se je res lepo razvila in je dala do sedaj že lepo število absolventk, med temi je zdaj že nad 20 doktoric češke univerze. Kako veliko je zanimanje za srednjo šolo, je dokaz to, da so na Vinogradih nune napravile gimnazijo, ki tudi uspeva. Pred par leti je nastala v valaškem Medrečju reformirana ženska gimnazija s praktičnimi kurzi, ki je vzbudila pozornost tudi drugod kot vzor ženske srednje šole. (Načrt je naredil znani pedagog prof. Fr. Drtina). Tako imajo Čehinje danes tri svoje ženske srednje šole. Poleg tega je na čeških gimnazijah na Češkem poleg 10.746 učencev 607 učenk, dočim je na nemških gimnazijah na Češkem med 7487 učenci le 77 učenk. Iz tega se vidi, kako polnijo Čehinje srednje šole. Toda pokazalo se je, da srednja šola še ni vse, ker niti sama, niti univerza ne zagotovita ženi samostojnega poklica v življenju, onim pa, ki se ne mislijo posvetiti kakemu poklicu, nudi premalo praktičnega za življenje.

Tudi so razni liceji delali konkurenco in so nudili svojim absolventkam skoraj isto kakor gimnazije, tuintam pa še več praktičnega za življenje, oziroma jim po svojih praktičnih kurzih zagotavljali bolj gotovo samostojno existenco. Zato je na Češkem najprej postalo vprašanje licejev važno in se je pred par leti bil velik boj za liceje, po listih, z brošurami i. t. d. Vobče so se v tem boju reševala ista vprašanja kakor na zadnji anketi.

* * *

Podučen za nove smeri o ženski vzgoji je tudi zadnji boj za „Minervo“, ki se je dobojeval preteklo jesen. Pred nami leži „Memorandum odbora ‚Minerve‘, društva za ženski študij“ v Pragi l. 1910. Iz tega memoranda se vidi, kako pekoče je postalo vprašanje ženskega šolstva. Ne gre tukaj za boj, kakor se je kazal na videz, ampak za program tega boja. Str. 7 kaže program novega odbora v sledečih točkah:

a) Društvo „Minerva“ naj ne vzdržuje le gimnazije, ampak naj skrbi za to, da se izvršuje § 2. njegovih pravil, da ustanavlja primerne češke ženske zavode, da prireja predavanja in učne kurze, izdaja češke spise, da ustanavlja učne ustanove za češke deklice in sploh da v vsem podpira ženski študij.

b) Poglobi naj svoje vzgojevalno delo in skrbi naj, da imajo absolventke tudi pozneje zvezo s šolo.

c) Pomnoži naj zveze šole z domom.

d) Šola se združi z javnostjo (posebno s predavanji in z informativnimi članki o pomenu ženske vzgoje za narod).

e) Združiti naj v skupnem delu vse kulturne činitelje v narodu, ki se zanimajo za izobrazbo in delo žen.

f) Zdemokratizira naj šolo s tem, da zniža šolnino za revne učenke, in da izpremeni gimnazijo v realno gimnazijo, oziroma da ustanovi realne paralelke.

g) Razširi naj šolske prostore.

h) Ustanovi naj internat za učenke Minerve.

i) Skrbi naj za to, da se ustanove študentske ustanove za ženske.

j) Proučava naj eksistenčne razmere absolventk ter dela na to, da bo njih delo plačano enako z moškim delom.

k) Išče naj novih strok, v katerih bi mogle absolventke delovati v raznih panogah in v raznih poklicih.

l) Podpira in uveljavlja naj akademično izobrazbo žen.

V tem programu, posebno v zadnjih točkah je jasno izraženo vprašanje ženske višje izobrazbe. Zato smo omenili ta boj, ki je vreden, da ga zasledujejo vsi, ki se zanimajo za žensko šolstvo. Skozi šolska vrata zija življensko socialno vprašanje.

* * *

V zadnjem času smo imeli priliko čitati, da so se na ruskih univerzah slušateljice višjih ženskih kurzov v stavki pridružile študentom in klerikalni listi so pisali, da so se pri bojih na krakovski univerzi gnale posebno židovke v boj. V resnici moramo priznati, da se na vzhodu posebno v Rusiji in tudi v naših jugoslovanskih državah ženski študij mnogo bolj goji nego pri nas v Avstriji ali v Nemčiji. Na Ruskem imajo t. zv. ženske šestrazredne gimnazije, ki opravičujejo poset t. zv. višjih ženskih kurzov na univerzi. S tem je število študentk zelo narastlo, in tudi ženska izobrazba stoji na Ruskem zelo visoko, višje nego v „Evropi“; vidi se to tudi v javnem življenju in tudi vlada da absolventkam služb. Enako je na jugu. V Bolgariji n. pr. je na filozofski fakulti več slušateljic nego slušateljev. Tudi Srbkinje pridno obiskujejo veliko šolo. Poljske univerze imajo mnogo slušateljic, kar je ruski upliv, med avstrijskimi slovanskimi narodi se Čehinje najbolj posvečujejo ženskemu študiju.

Pri nas vlada doslej v tem oziru mizerija. Imamo par slušateljic na univerzi, doktorice še nobene, interesa za višjo izobrazbo bolj malo. Nekaj časa je bila preparandija vrhunec, potem je za silo prišla višja deklinška šola, potem licej... Med tem pa smo dobili nekaj dijakinj na naših gimnazijah. To je vesel pojav. Imamo sedaj na naših gimnazijah do 50 slovenskih gimnazistk (Ljubljana ok. 25, Idrija ok. 10, Kranj 5, Trst 5 itd). Večinoma so še v nižjih razredih, želeti bi bilo da vsaj najbolj nadarjene vzdržijo do konca, ker doslej še ni nobena maturirala. Poleg tega imamo sedaj še III. letnik višje deklinške šole (46 uč.) pedagoški kurz (45 uč.) in štiri letnike

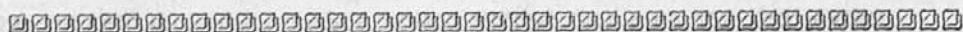
temi spojeno, so našle ravno med temi dijaki obilo žetve po eni strani, po drugi so pa slabe gmotne razmere zagrenile kipeče življenje dijakov. Bele vrane so bili pravi Sokoli med visokošolci. Po pravici se je pritoževal podstarosta S. S. Z. še na II. nar. rad. shodu v Celju, da med visokošolci ni pravega zanimanja za sokolstvo.

Nar. rad. dijaštvo je odpravilo burševstvo ne le v svojih vrstah, ampak pri veliki večini dijaštva sploh. Po njegovem prizadevanju so se zboljšale deloma tudi gmotne razmere. Sokolstvo je prepojilo mlade sile z zavestjo, da je vzgoja nepopolna, ako se ne goji i telo. Rezultat teh treh komponent odprava burševstva, zboljšanje gmotnih razmer in pravo razumevanje sokolske ideje, povzroča, da prodira sokolstvo s telesno vzgojo živahneje tudi med visokošolci. Naše visokošolske razmere nam to jasno kažejo.

Želja po nadaljni telesni vzgoji žene mnogo slovenskih dijakov v bratske češke sokolnice, kjer so dobrodošli gosti. Mnogo jih zahaja v ugodno univerzitetno telovadnico. Vsled dobre teoretične naobrazbe v telovadbi imajo voditelji neomejeno vodstvo slovenskih oddelkov. Že lansko leto sta telovadili dve vrsti Slovencev na uni /erzi pod vodstvom br. Kandareta in Fuksa. Letos telovadijo Slovenci v dveh ločenih oddelkih. Po zatrdilu ravnatelja telovadbe je 80—90 telovadcev visokošolcev na univerzi, med tem jih je nad 50 v obeh slov. oddelkih, torej $\frac{3}{5}$ vseh telovadcev visokošolcev na dunajski univerzi. Povelje v obeh oddelkih je slovensko. Telovadi se po določenem načrtu kakor v sokolnicah v domovini, torej po Tyrševem telovadnem sestavu. Ravnatelj telovadbe sam trdi, da imamo dobre vaditelje in da mnogo bolj napredujemo kakor nemški oddelki. Razlikujemo se že po telovadni obleki še bolj pa po načinu telovadbe od Nemcev, ki imajo žal polovico telovadnice zase. Po eksaktnosti in visokosti vaj pa se ne morejo z nami niti primerjati. Pred uro pri poljubni telovadbi so Nemci — z nami telovadijo ob istem času najizurnejši nemški telovadci — strmeče občinstvo v družbi ravnatelja in telovadnega učitelja, ki se kar divita našim najboljšim telovadcem. S ponosom lahko rečemo, da je naš vodja br. Fuks daleko najboljši telovadec na dunajski univerzi. Drugi Slovani, ki so bili razdeljeni med nemške vrste, so prišli k nam, ne le, ker smo Slovani, ampak „ker se pri vas največ naučimo.“ K nam zahajajo Čehi, Rusini, Hrvatje in Srbi. Tako smo postali pionirji sokolske ideje med dunajskim dijaštvom.

Tudi med klerikalnim dijaštvom se je začelo živahnejše zanimanje za telovadbo, odkar jih vodi vaditelj, ki se je učil v ljubljanskih sokolnicah za časa srednješolskih študij. Morda mi pritrди kdo izmed teh, da je prepoved kranjskega deželnega šol. sveta tudi klerikalcem škodljiva, ker zabranjuje zahajati srednješolcem v sokolnice.

Naprednemu dijaštvu naj bo vse to le v spodbudo, da se vsakdo posveti telesni vgoji, komur količkaj pripušča gmotni položaj. Dosedanji uspehi nas naj ne zadovoljijo. Geslo nam bodi: kdor napreden dijak, ta tudi pravi Sokol.

PRISEGA PRAVOVERJA.

Vlado najmlajšega naslednika Petra, je nekoč karakterizoval katoliški župnik P. Zeller takole: „Die geistige Enge, in die Pius X. den katholischen Erdkreis schliessen will, ist unträglich und kann und wird um den Zusammenbruch des römischen Systems, wie es sich seit dem Konzil von Trient und besonders Seit 1870 ausgebildet hat und unter dem gegenwärtigen Papste am stärksten und unangenehmsten sich bemerkbar macht, beschleunigen.“

S temi kratkimi besedami je najlepše označena pot in konec papeštva od osvobojenja Rima dalje.

In eden izmed najusodnejših korakov na tej poti je pač „motu proprio“ o prisegi proti modernizmu, v katerem zapoveduje papež, da morajo vsi katoliški profesorji teologije, duhovniki in uradniki kurije priseči prisego približno te-le vsebine: „Verujem trdno v vse nezmožljive nauke cerkve zlasti v one temeljne nauke doktrine, ki so naravnost naperjeni proti blodnjam tedanjega časa. Verujem, da je možno Boga, začetek in konec vseh stvari spoznati in z darom razuma iz vidnih del pokazati kakor vzrok iz posledic. Verujem, da so čudeži in prorokbe zelo važen dokaz za božji izvir krščanske religije in da lahko veruje na nje vsak človek, tudi človek sedanje dobe. Verujem, da je pravi in historični Krist v svojem življenju ustanovil v svojem življenju kakor čuvarico in učiteljico razodete besede in da je glava njene hierarhije naslednik Petra. Verujem doktrino vere v istem smislu, kakor so jo učili apostoli in očetje, zato zametujem heretično misel o evoluciji dogem, po kateri bi te dogme menjale svoj smisel v drugi različen od tistega, ki jim ga je dala cerkev v začetku. Verujem, da vera ni slepi religiozni čut, ampak da je to pripoznanje resnice, ki smo jo dobili po duhu, od intelligence in sicer tako pripoznavanje, da imamo zavoljo božje autoritete za resnico vse, kar je rekel in učil Bog, naš stvarnik in učitelj.“

Hočem se držati vseh predpisov ki so v encikliki „Pascendi“ in v dekretu „Lamentabili“. Zametujem mnenje, da so cerkveni nauki nasprotni veri in da se ne sklada današnja razlaga dogem z autentičnimi izviri krščanstva. Zametujem mnenje, da sme katoliški zgodovinar kakor učenjak imeti za resnico nekaj, kar je proti veri. Zametujem blodnjo, da se smejo cerkveni očetje razlagati po principih vede kakor drugi profami dokumenti.

Verujem do zadnjega diha v sigurni kriterij resnice, ki je le „v episkopatu, predanem po nasledstvu apostolov“ (Irec. II. c. 26), ne, sme se le to verovati, kar najbolj odgovarja kulturni stopnji poedinca in dobe, ker absolutna resnica, ki so jo pridigovali apostoli ni narasla in ni dobila nobenega drugega smisla itd.“

In zgode se slučaj, da to prisežejo profesorji na državnih vseučiliščih, in smejo biti še učitelji svobodne vede. Nemški vseučiliški profesorji so proti temu ostro protestirali in zabranili tem, ki so prisegli, pristop v svoje društvo, češ, ker so s tem zgubili častno službo svobodnih raziskovalcev in

Zborovanja se je udeležilo nad 150 oseb. Rodbina češke pisateljice gospe Preissove, gosp. Seifert, tajnik českega narodnega sveta, g. inž. Bašta, i. dr. Zastopnik so poslale sledeče korporacije: „Klub slovenskih tehnikov“, „Slovenija“, „Prosveta“, „Bodočnost“, „Hrvat“, „Šumadija“, „Svaz českl. studentstva“, „Ant. Čížek“, „Ruski kružok“, „Izvrš. odbor Mlade generace státoprávne — pokrokové“, „Društvo za potpomaganje Srba djaka v Pragu“, „Akademični odbor Narodne jednote severo-češke“, „Žycie“, „Časopis pokrokového Studentstva“, „Samostatnost“.

Svojo neprisotnost so upravičili in pozdravili zborovanje: g. dr. Groš, župan pražki, g. drž. posl. dr. Drtina, g. dr. Heric, g. urednik Hejret, g. Zalar, g. dr. Lah, g. dr. Lavrenčič, g. dr. Lipold, g. Prekoršek, g. Goljevšček, g. inž. Pavlin, tov. Borstnik, tov. Gnus, i. dr. Izmed društev so poslala pismene pozdrave: „Balkan“, Trst, „Sloga“, „Příbram“, „Češko-slovanska jednota“, „Plzeň“, „Slovenija“, „Radbuza“, „Čitarna L. N. Tolsteho“, Praga, itd.

Krasno uspelo zborovanje, kjer je bil razvit tako krasen in aktualen program, nam je porok, da bo „Adrija“ tudi v novem petletju šla naprej po začrtani poti.

Akademija, ki jo je priredila „Adrija“ ob priliki petletnice društvenega obstoja, je bila lepa elitna prireditve praških narodnih radikalcev. Na programu sta bila koncert in ples. Večer je bil otvorjen z Dvořakovo skladbo: *Má vlast*, ki jo je proizvajala godba 91. p. p. pod vodstvom rojaka dr. Čerina. Pevski zbor „Adrije“ je pel Juvančev „Rožmarin“, četvero narodnih pesmi, Mirkovo „Katrico“ in Vilharjevo „Slovo“ v spremstvu orkestra. Pevovodja A. Unger kakor zbor so bili navdušeno aklamirani. Tudi solisti so bili sprejeti z veliko radostjo. Gdč. Vlasta Loukotková s svojim lepim sopranom in nje spremljevalka gdč. Ella Preissova, g. tenorist Nevole in t. baritonist Rude Trošt, ki nam je iz Dunaja priskočil na pomoč in je kljub vožnji nastopil v polni sigurnosti — vsi so se izborno izkazali. Občinstvo jih je nagradilo z zasluženim priznanjem. Po koncertu se je razvil animiran ples, ki je končal z jutrom. Odlično praško občinstvo se je odzvalo v častnem številu in za naklonjenost mu moramo izrekati odkritosrčno zahvalo. Predvsem pa blagorodni gospe Preissovi, ki nam je z vso vnemo stala ob strani in nam privedla na večer številno družbo. Prireditve se je udeležilo tudi veliko srbskega in češkega dijaštva. Z „Akademijo“ je „Adrija“ močno podprla dobro misel o praškem slovenskem dijaštvu v češkem občinstvu in zato upamo, da si v teku časa z enakimi večeri popolnoma osvojimo njih naklonjenost in s tem pospešimo medsebojno spoznanje.

»**Slovenija**«. — Dne 11. sušca je priredila „Slovenija“ „Tolstojev večer“, združen z zabavnim sporedom. Večera so se udeležili poleg številnega dijaštva mnogi dunajski slovenski inteligenti.

Večer je otvoril tov. pianist Anton Trost; izbral si je samo ruske skladbe (Čajkovskega Barkarolo, Nocturno in Scherzo ter Pachulskega koncertno étudo: „Harmonies du soir“) ki jih je absolviral s svojo umetniško virtuoznostjo. Nato je tov. Sovrè očrtal nazore L. Tolstega, nazore o socializmu, o družabnem življenju, verskem in seksualnem vprašanju in pokazal na nedoslednost, ki se jim niti ruski velikan ni mogel izogniti. — Po predavanju je pevski zbor društva „Zvezde“ pel „Aljažev dom“, Nedvčdovo „Zvezdo“ in Schwabov valček: „Jutro“. V ruskem jeziku pa je zapel štiri pesmi g. B. Koser. Tov. Rude Trošt je zaključil spored s „Črno ciganko“, z arijo Onjegina iz znane opere in s prologom iz Leoncavallovega „Bajazza“, Za vse muzikalne točke so želi proizvajatelji navdušeno in odkrito odobravanje.

Po sporedu se je razvila živahna zabava, kjer so marljive dame pridno razpečavale narodni drobiž. Želimo, da nam „Slovenija“ z močmi, ki so ji na razpolago, priredi še mnogo enakih večerov.

Tov. Pungartnik je za ta večer naslikal portret Leva Tolstega, ki ga je občinstvo pozdravilo z velikim navdušenjem. Lepo sliko je umetnik podaril „Sloveniji“.

Slov. akad. društvo „Adrija“ v Pragi. Na zadnjem občnem zboru si je izvolilo ta-le odbor za letni tečaj: Predsednik: med. Ivan Jurečko; podpredsednik: jur. Franc Rapotec; tajnik: jur. Milan Lemež; blagajnik: teh. Anton Ozvald; knjižničar: teh. Drago Leskovšek; časnikar: jur. Jože Bohinjec; gospodar: teh. Anton Terčič; namestnika: med. Boris Šlajmer in teh. Franc Novak; preglednika: med. Bruno Weixl in teh. Franc Zelenko.

Akad. teh. društvo »Tabor« v Gradcu si je za letni tečaj 1911 izvolilo sledeči odbor: cand. tech. Fr. Fischer, predsednik; stud. iur. Zv. Pernat, podpredsednik; stud. iur. Ig. Grandovec, tajnik; stud. phil. Gr. Čremošnik, blagajnik; cand. phil. Iv. Kranjc, knjižničar; cand. geod. K. Škrk, gospodar; stud. iur. Jul. Bučar, namestnik; cand. iur. Al. Trstenjak, cand. chem. Vl. Frankovič, cand. med. R. Schober, pregledniki.

»Klub slovenskih tehnikov v Pragi« si je izvolil za letni tečaj 1911 sledeči odbor: predsednik: Jože Jelenc; podpredsednik: Anton Ozvald; tajnik: Vinko Zorman; blagajnik: Gustav Zupanič; knjižničar: Drago Leskovšek; preglednika: Janko Mačkovšek in Ivan Leben.

SLOVANSKO DIJAŠTVO.

Visokošolske stavke na Ruskem. Nazadnjaška in absolutistična ruska vlada je začela na nezaslišan način uničevati autonomijo in svobodo vseučilišč. Dijake in profesorje je na milo in nemilo izročila — policijskemu nadzorstvu. Zatreto hoče vsak svoboden gib, ki bi se utegnil pokazati na univerzi. Povod k tem nezaslišanim odredbam so dale dijaške demonstracije ob priliki Tolstojeve smrti. Dalje je pa dijaštvo protestiralo proti krutemu mučenju političnih „zločincev“, kakor se je to dogajalo zlasti v zenu-tujski in vologodski kaznilnici. Da bi takšne proteste humanega dijaštva preprečila, je vlada naročila profesorjem in rektorjem, da ne smejo dovoljevati dijaških sestankov, razun, če imajo strokovni značaj; vsako protestno gibanje pa morajo naznaniti takoj policiji. Dalje je zaukazala vlada profesorskim zborom, da morajo izključiti cele vrste dijakov. To vse seveda je vzbudilo odpor v dijakih in profesorjih. Začele so se zato stavke skoro po vseh univerzah. Rektorji so hoteli preje zaključiti semester, da bi se mogli pogajati z dijaki. Vlada je to prepovedala. Ni čuda, da odstopajo in zapuščajo službo skoro vsi napredni profesorji. Odstopil je tudi rektor moskovske univerze. Univerze so prazne — dijaštvo se je razšlo domov in ne misli kmalu jenjati s stavko. — Vlado podpira klerikalna šlahta. Ljubljani znani Bobrinski je sahteval, da se prepovedo vsi dijaški shodi, da se razpuste vsa društva. Lep človekoljub najbolje, če se Slovenci za takšno znanje kar najlepše zahvalijo. Vrhunec nazadnjaštva pa pomenja govor grofa Purisz-kiewicza, ki je pravil ob priliki sestanka ruske šlahte proti dijaštvu, da je treba ovirati razvoj in ustanovitve visokih šol, ker vsaka šola nas privede bližje revoluciji. — Ti sveta, blažena Rusija!

SREDNJEŠOLSKI VESTNIK.

Iz Novega mesta. Že je položen temeljni kamen, že se je pričelo delo, v jeseni bo že stalo novo, moderno gimnazijsko poslopje, staro bo pa ostalo kot spomenik rekdanjih, slavnih dni . . . Morda bo z modernim poslopjem zavladal tudi moderni, ali recimo vsaj malo bolj prosti duh med dijaštvom in učiteljstvom? Upamo skoraj z lahkoto, ker večina tukajšnjih profesorjev je prisegla papežu brez ugovora antimodernistično prisego in deluje pod vodstvom doktorja bogoslovja edino-le v blagor naših dijakov.

Mož, ki ima gotovo največjo zaslugo za našo mladino, je pater Pavel, že večkrat po Slovenskem opevani učenjak. Svoj posel je začel mož čisto z malim. Najprej je povabil nekaj dijakov-pevcev k sebi, ki so prepevali v samostanu v božjo čast, dajal jim je smodke, vina itd. in prilagal tople, udane besede. Pozneje je otvoril malo knjižnico za dijake, osnoval dijaško bratovščino Marije Device, in enkrat na mesec so imeli sodrugi skupno pobožnost s sveto spovedjo in obhajilom, ki jo je zaključil učenjak Pavel s temeljitim, spodbudnim govorom . . . Kakor vsaka dobra stvar, tako je našlo tudi Pavlovo podjetje v začetku hudih nasprotnikov med nekaterimi profesorji. No, a hvala Bogu, odšli so v pravem času in na njihovo mesto so prišli ponižni fantki, ki so takoj slekli svoje savanske suknje in se dali pepeliti . . . In letos počiva pravi Božji blagoslov nad novomeško gimnazijo . . .

Dijaki se odlikujejo po svoji velikanski pobožnosti in pridnosti! (Prvi tečaj jih je letos sicer nenavadno mnogo padlo, a izmed teh samo taki, ki premalo zaupajo v Boga.) Profesorji, ki so slabega, nasprotnega duha, morajo molčati in mirovati, če ne — tam so vrata! — In tako je prišlo vladarstvo Pavlovo in Cirilovo in njihovih ministrov Savanov-klerikalcev v veljavo in vse se pokori njihovi modri besedi . . . Boljših časov si sploh ne moremo misliti!

Po našem mnenju bo imelo novo gimnazijsko poslopje bolj značaj samostana. To sklepam po tem, ker vadijo že sedaj dijake v samostanskem življenju. Letos je par sedmo- in osmošolcev plesalo pri plesnih vajah dva cela večera s hčerkami novomeških meščanov (pripomnim naj le še, da res ne morem priseči, če je že katera izmed teh gdč. plesalk prekoračila 15. leto, ali ne) in za ta zločin jih je zadela občutna kazen. Vsi so imeli v tem tečaju „entsprechend“ in plačati bodo morali, da bodo pomnili. K čitalniškim predstavam, ki so bile včasih edina boljša zabava tukajšnjih dijakov, ne zahaja v zadnjem času skoraj nikdo več. — Boljših bogoslovcev, mislim, ne bo fabricirala nobena gimnazija kakor novomeška. Torej, kdor se hoče temeljito pripraviti za bogoslovje, naj pride študirat v Novo mesto!!

Tovarišem abiturientom v uvaževanje! Običajno prirede abiturienti po končani maturi za slovo veselico ali koncert v narodne namene. Ciril-Methodova družba je dobila na ta način že lepe stotake. To je čisto hvalevredno delo — ni pa prav, da ti abiturienti v svojem svetem narodnem navdušenju za narodov blagor ne pomislijo nase. Ko pride jesen, se navadno odpravljajo s praznim žepom v tujino, zanašajoč se na visokošolska podporna društva. Tu se jim ona gorečnost kmalu poleže, ko vidijo, koliko je domovini mar mladina, „njen up“. Često se spomnijo lepih in vznešenih besed, katere so jim govorili v slovo — na ustih jim zaigra ciničen nasmeh — in prične se proces . . .

Tovariši, odtod degeneracija med slov. dijaštvom, odtod bogata žetev klerikalizma, odtod birokrati, odtod majhne in nizke duše, odtod renegati. In zadnji čas je že, da krenemo na drugo pot. Dijaštvo samo mora temu odpomoči! Zato naj se vrše vse abiturientske veselice v prid dijaškim pod-

pornim društvom, predvsem naj se ozira na Radogoja in praško podporno društvo. Lani so priredili edino kranjski abiturienti veselico vprid Radogoju, drugi v razne narodne namene (Celje, Gorica, Idrija), večina pa ni sploh ničesar priredila (prednjači Ljubljana!). Upamo, da letos ne bo zavoda, ki bi ga zapustili abiturienti, ne da bi poslali vsaj majhno zbirko dijaškim podpornim društvom. Dolžnost do sebe in do naroda zahteva, da se slov. dijaštvo zaveda gesla: Dijaštvo sebi!

DIJAŠKO-SOCIALNI VESTNIK.

Pražko dijaštvo v pomanjkanju. Kljub oklicem v vseh listih, in nebroj prošnjam, ki so se zadnji čas razposlale, je podporno društvo prejelo le 129 K, prejšnji mesec 200 K in bilo vsled tega prisiljeno dijakom znižati podporo za 15%, ker razdeli mesečno povprečno 600 K. Rezervni fond bo torej vsak čas izčrpan. Kje leži vzrok tej društveni krizi? Že zadnjič smo omenili, da podpira praško dijaštvo najbolj tujina (Čehi). Letos so izostale podpore od strani Čehov in to vsled slavnega Šusteršiča. Češki listi pišejo običajno: Slovinci, slovinski poslanci, in tako moramo biti tudi zato hvaležni slov. klerikalcem Slov. klerikalci sami seve bojkotirajo praško društvo in blagohotno posredujejo pri raznih zavodih, ki bi sicer prispevali. Ne razumemo pa, čemu je tudi slov. napredna javnost zapustila praško podporno društvo!

VSEUČLIŠČNI VESTNIK.

Provizorium v Pragi in klerikalci. Zadnja „Zora“ piše, da se slov. kat. nar. dijaki niso nikdar izrekli proti slov. docenturam na praški univerzi pač pa, da so imeli samo pomisleke proti temu. Naj se blagovoli urednik „Zore“ obrniti na praško klerikalno društvo „Dan“ glede te zadeve. Od tu mu bodo namreč morali poročati, da se je slovensko društvo „Dan“ v Pragi izreklo proti slovenskemu provizoriju pri praški univerzi — zato ker je tu gori stranka, ki se imenuje realistična. Vpraša naj o tej stvari urednik „Zore“ imenoma gg. F. St. in P. C.!

V zadnji »Zori« se pojavlja po poljskemu listu „Swiat Słowiński“ povzeta trditev, da je slovensko liberalno dijaštvo našuntano po liberalni stranki priredilo shod, kjer se je protestiralo proti ustanovitvi provizorija v Krakovu.

Naloga slov. vseučiliškega odseka v Pragi je, da to neresnično trditev dementira.

Polom slovenske dijaške politike v vseučiliščnem vprašanju vidi „Zora“ v tem, da se je praško dijaštvo, ozir. svobodomiselni akademik izrekel proti ustanovitvi provizorija v Krakovu. Kajpada! Sedaj, ko že teče drugo desetletje kar se je slovensko dijaštvo udomačilo v Pragi — sedaj naj zapusti Prago ter se preseli še enkrat dalje od domovine, v Krakov, kjer se niti dobro sprejeti posamezniki niso mogli udomačiti ampak so ga zapustili po par tečajih. To bi bilo zelo ceno in razumno tudi, iti tako daleč od domovine, si s tem povečati stroške in tako poslabšati gmotni položaj, ki je že sedaj za veliko večino (tisto, ki je deželni odbor kranjski ne podpira) neznosen ter se naseliti v mestu, o katerem ne vemo, kako bo z gmotnimi podporami preskrbljeno. Dijaštvo nima ne časa in ne sil ter zdravja, da bi to riskiralo. Realno uvaževanje nas vodi, da smo proti Krakovu, in kakor nam zadnji dogodki in dogodki prejšnjih časov (otežkočevanje naprednih profesorjev) kažejo, v Krakovu tudi razmere za intelektualni

napredek in izpopolnitev niso ravno ugodne. Zakaj se bojite Prage, ko so vendar tudi na filozofski fakulti pri filozofiji ka'eksohen izrecni katoliki redni profesorji. O pravniški fakulti niti ne govorim.

Naj bi bilo klerikalno dijaštvo saj odkrito, pa ne odkrito samo radi nerodnosti, ampak v duhu in v resnici.

VESTNIK ZA KNJIZEVNOST IN UMETNOST.

Friedrich Spielhagen. Te dni je umrl Friedrich Spielhagen. Bil je otrok in zlasti pisatelj svojega časa — in samo svojega. Rodil se je leta 1829. v Magdeburgu kot sin uradnika, vzgojen je bil v Stralsundu, univerzo je pohajal v Berlinu, Bonnu in Greifswaldu. Živel je nekaj let kot žurnalist v Hannoveru, kjer je dosegel sijajen uspeh s svojim prvim romanom „Problematische Naturen“; nato se je preselil v Berlin in živel tam kot pisatelj. — Njegova slava, ozir. njegova nekdanja slava ni nepodobna slavi Marlittke. Kakih 15 let so mu kadili od vseh strani, da je moral zatisniti oči; ko jih je odprl, ni bilo ni kadilnice ni lakajev, samo — smrde'lo je malo — pa ne po kadilu. Dandanes ga sploh ne čitajo, izvzemši par literarnih historikov in gimnazij — kjer ga morajo! Stvar je več nego razumljiva. V 60 in 70 letih, ko se je takorekoč vstvarjala nemška država in so švigale visoke fraze o liberalizmu in drugih čednih rečeh liki rakete — je nastopil Spielhagen, ki je imel gotovo velik dar za poslanca, porazdelil posameznim osebam njih uloge, kjer so revoltirale, politizirale in včasih malo — moralizirale! Aplavz ni izostal. Pa je prišla doba in generacija, ki je nekoliko spoznala, da nima umetnost ničesar opraviti z moraliziranjem in deklamiranjem — in prišlo je neizogibno! Smešno-tragično na celi stvari je bilo samo to, da je bil edini Spielhagen, ki ni umel tega in je — pisal dalje! . . . Dela, ki so najbolj nekdanj širila njegovo slavo so: „Problematische Naturen“. „Die von Hohenstein“, „In Reih und Glied“ ter „Hammer und Amboss“.

Joso Jurkovič.

Pavel Heyse. V preteklem letu je obrnil nase pozornost, ne samo nemške ampak tudi druge evropske publike, Paul Heyse s tem, da je dobil Noblovo nagrado. Nekateri so sicer zmajevali z glavo in morda ne po krivici ker se je predložilo mnogo boljših pisateljev — in kar je glavno — mnogo boljših del. Pa o tem naj ogibajo drugi!

Heyse, ki je že v decembru, (rodil se je 5. marca 1830 v Berlinu, študiral v Monakovem filozofijo in živi tam še zdaj, le včasih se naseli za nekaj mesecev ob Gardskem jezeru) je lirik, epik in dramatik in slovi kot najboljši novelist za Stormom. V njegovih novelah, ki se odigravajo večina v Italiji, tvori glavni element ljubezen, ki pride v svojih konsekvencah do tragičnih zapletljajev in koncev, dasi navadno — samo v besedah! Ljubezen njegovih junakov in junakinj nima tiste — da se izrazim po Szybyszewskem — safanistične globočine in elementarnosti, ki vrže človeka s tira, ampak je bolj sentimentalna in si daje duška — v dolgih monologih. „Nicht für Männer geschrieben“ je rekel Bismarck. Najboljša izmed novel je „Unvergessene Worte“ in „Salamander“ (pisana v verzih); kot romancier se je pomešal med naturaliste in ni dosegel drugega uspeha, kakor da je bil tožen radi pornografije. Edina nekaj vredna drama je „Maria Magdalena“, ki jo je prepovedala cenzura in je prinesla Heyseju mnogo jeze s tem, da ji je Maeterlink vzlic prepovedi Heyseovi vzel cela dva akta in jih porabil v svoji istoimenski drami. Največja moč Heyseja leži v liriki; tu je umetnik, ki pride prej ali slej do zaslužene veljave, dasi se ne bo mogel nikdar primerjati s Stormom ali Dehmelom. Njegove „Totenlieder“ so neposreden

izliv in izbruh duše, prekipevajočega čuvstva, ki si samo najde formo in ne išče umetničenja. Poleg tega se mu ima Nemčija zahvaliti tudi za to, da ji je podal v vzornih prevodih najboljše pesmi skoro cele moderne italijanske literature.

Jose Jurkovič.

ŽENSKI VESTNIK.

Srbkinje. Avstrijske Srbkinje so začele izdajati v Novem Sadu nov list „Žena“. Izhaja vsak mesec, urejuje ga pa navdušena a zmerna feministka Milica J. Tomić. Dasi je list v svojih začetnih številkah precej primitiven in tolerantan, kaže vendar napredni značaj. Prinaša leposlovne sestavke v vezani in nevezani besedi, razprave o ženskem delu, o zdravstvu in vzgoji ter o onih strokah, pri katerih je žena vobče udeležena. Koncem lista čitamo najvažnejša poročila iz splošnega ženskega gibanja; kot specifično ženski list pa prinaša tudi informacije in navodila iz gospodinjstva. Kakor je razvidno, je vsebina mnogovrstna, zanimati more ženstvo vseh slojev. Kot hvalevredna lastnost tega lista pa je to, da ne obravnava ženskega vprašanja s stališča svetovnega feminizma, ne govoriči o imaginarnih modernih ženah, temveč razpravlja vedno le o domači ženi, o delu, ki ga že opravlja in ki ga bo izvrševala Srbkinja. Le v tej smeri vidi pravi smisel, pravi pomen ženskega lista pri malem narodu. To je tudi edino stališče, ki more zagotoviti „ženi“ obstanek in ki more tudi v resnici imeti realne uspehe, uspehe v domačem ženskem življenju, ker se ne peha za frazerskim uspehom v moderni ženski žurnalistiki.

Hrvatice. Koncem minulega leta je praznovala hrvatska pisateljica in pesnica Milka Pogačić 30letnico svojega javnega delovanja. Kot učiteljica je mnogo storila za razvoj hrvatskega ženskega šolstva. Kot pisateljica je sodelovala pri hrvaškem ženskem in pedagoškem časopisju ter izdala tudi samostojne knjige. Najlepši oddelki njenih spisov so pač oni, ki jemljejo snov iz istinitnega otroškega življenja. Resničnemu pedagogu je lahko opazovati in analizirati otrokovo dušo, ali težko mu je razumeti otroka tako, da tudi otrok razume njega. Jubilatka pa si je pridobila velikih zaslug tudi s tem, da se je z besedo in dejanjem vedno zavzemala za zapuščene revne otroke ter veliko pripomogla, da se skrbi za zanemarjeno decu malo kje tako kakor ravno v Zagrebu. S svojim literarnim, pedagoškim in humanitetnim delom je Milka Pogačić marsikaj storila na kulturnem polju hrvatskega ženstva.

Pavla Hočevar.

RAZNO.

Zahvala. Vsem onim, ki so pripomogli „Tolstojevemu večeru“ do častnega uspeha, zlasti slavnemu odboru izobraževalnega in podpornega društva „Zvezde“, pevskemu zboru „Zvezde“ in pevovodji g. Rajku Pirnatu, g. B. Kosérju, tt. Sovretu, Trostu in Troštu in za podarjeni portret Tolstega tov. Pungartniku, kakor tudi cenj. damam, ki so pomagale prodajati narodni drobiž, se iskreno zahvaljuje

odbor akad. društva „Slovenije“.

Abituriente gimnazije in realke, ki ne morejo nadaljevati študij na visokih šolah, opozarjamo na službe pri c. kr. poštni hranilnici na Dunaju. Vsled silno naraščajočega prometa vzprejmejo vsak mesec po 3—4 praktikante, ki so plačani mesečno po 66 kron. Službe je po šest ur na dan, delo čez te ure plačajo posebej. Po dveh letih pride praktikant v XI. činovni

razred z letno plačo 1600 K in 700 K aktivitetne doklade. Avanzma je strogo sistemiziran, kakor še v nobeni drugi službi, s pravico trienijev; pri tem štejejo tudi vojaška leta. V osmi činovni razred pridejo vsi. — Sprejmejo vsakega, ki se izkaže z zdravniškim iz pričevalom sposobnega za to precej naporno službo. Doslej so Slovenci vedeli za te službe prav malo, tako da je sedaj od vseh dva tisoč uradnikov komaj osem Slovencev. Tudi za absolvirane juriste bi bilo tu prostora. Reflektantom je nadalje na uslugo odbor „Slovenije“.

J. R.

Literarna »poštenost« »Dijaškega Vestnika«. Že zadnjič smo imeli priliko omeniti, da se Dijaški Vestnik ne ogiba v svojih „originalnih“ člankih niti potvarjanja citatov in smisla stavkov, ki jih prepíše iz „Omladine“. „D. V.“ z dne 11. marca t. l. je zopet cele odstavke kar prepisal, ne da bi navedel vir: nar. radikalno publikacijo: „Iz naroda za narod“. Prav liberalna originalnost, res!

»Zora« nam je v 4. številki zopet posvetila zabaven članek. G. Torkar je imel lepo vizijo: videl je našo strujo, ki se je kakor pričarana izvila iz tal, šinila v višavo in navdala „celokupno dijaštvo“ z velikim strahom. Pa že je prilezel črv, ki gloda in gloda, zaril se v strujo in mogočna stavba se je pričela hudo majati. In še hujše je videl g. Torkar. Iz gugajoče se stavbe so izlezli njeni prebivalci, vsi hromi, ob bergljah, obupani. Gospo „Prosveto“ je držalo pokonci par petošolcev, visokošolci so se sprehajali v vidnem stanju razpada. Skratka, vizija je bila za g. Torkarja kar najlepša; in ni si mogel kaj, da ne bi v usmiljeni duši poiskal vzroka za tako božjo kazen, zavzdihnil in se bržčas — zbudil. G. Torkar, upamo, da nas tudi v bodoče ne pustite v nemar.

V odgovor »Našim Zapiskom« št. 1. l. VIII. Na str. 31. piše g. Mirko Černič: „V najnovjšem času se je zgodilo v narodno radikalni struji ipak nekaj radikalnega: „Slovenija“, cepljena z epigomi ljubljanskega mladinstva, je izključila tri glavne revizioniste, za katerimi jih je izstopilo še dvaintrideset! — Kje so pogoji in vzroki tega radikalnega procesa?“

Podamo jih mi! V letošnjem prvem semestru se je pojavil v „Sloveniji“ spor glede upravnih stvari. Manjšina, katere vodja je bil g. Mirko Černič, je začela obstruirati. Trije tov. Ruprecht, Koder in Černič so se obnašali na nekem obč. zboru tako nedostojno, da to za danes še zamolčimo. Odbor jih je vsled tega začasno izključil iz društva. — G. Černič in Koder sta bila navzoča pri seji, pri kateri se je utemeljevala in sprejela izključitev vseh treh. G. Černič je toraj vedel za vzroke izključitve predno je pisal omenjeni članek v „Naše Zapiske“. Ako trdi, da so bili omenjeni trije izključeni zaradi tako imenovanega revizionizma, obstoja njegov in njegovih kolegov revizionizem v obnašanju, ki se ne spodobi za poštenega akademika naših vrst. Tudi o kakšnem dirigiranju abiturientov specialno na Dunaj v „Slovenijo“ ni znano Slovenijanom. Stvar je izmišljena. Sploh navaja pisec omenjenega članka trditve, ki jih ne more podpreti z dokazi. Z njim se ne bomo prerekali. „Naše Zapiske“ lahko mistificira kak megaloman. Če misli pa kdo zanesti vedomo v naše vrste kak razkol, jih s članki te vrste, najmanj pa od takih ljudi, nikakor ne bo. — Toliko „Našim Zapiskom!“ Če hoče kdo dokazov, radi postrežemo z njimi, vemo pa, da marsikom ne bodo dobrodošli. Za dunajski odsek eksekutive

France Zdolšek, t. č. načelnik.

Uredništvo je prejelo sledeče publikacije:

Ante Beg: Slovensko-nemška meja na Kočevskem.
Ljubljana 1911. Založil L. Schwentner.

Oceno te knjige, kakor Cankarjeve »Volja in moč«, priobčimo v
prihodnji številki.

„Klub slov. amater-fotografov“ v Ljubljani. Kakor smo že poročali v listih, priredi društvo „K. S. A. F.“ prvo svojo razstavo. Otvori se meseca maja t. l. v umetniškem paviljonu g. R. Jakopiča skupno z običajno „Spomladansko umetn. razstavo“, na kateri bode poseben prostor določen za razstavo našega društva.

Vse člane, ki se hočejo razstave udeležiti, uljudno prosimo, da nam to nemudoma javijo, da se jim potem pravočasno dopošljejo vsa tozadevna potrebna pojasnila.

Pravico udeležbe na razstavi imajo le člani društva, zato se zajedno opozarja tudi vse amaterje, ki še niso prijavljeni društvu in se žele razstave udeležiti, kakor tudi biti deležni vseh udobnosti, ki bodo združene s to razstavo, da isti nemudoma javijo svoj pristop k društvu.

Ker je to pri nas prva skupna umetn. amater-fotografska razstava, je želeli, da bi se je vsi naši amaterji v kolikor mogoče polnem številu udeležili. — Razstavljalcem, kakor tudi društvenim članom so na „Spomladanski umetn. razstavi“ zagotovljene razne udobnosti.

Prijave pošiljati je na društveni naslov „Klub slov. amater-fotografov“ v Ljubljani. Odbor.

SLOVENCEM DOBRE VOLJE!

Že prihajajo prva poročila o ljudskem štetju v naše časopisje. Na Koroškem, kakor na Štajerskem fabrikacija Nemcev dobro uspeva: z zvijačo in nasiljem izginjajo Slovenci iz tisočletnih bivališč; dvigajoča se Primorska zadaja obilih skrbi, smrten znoj jim stopa na čelo in v obupu delajo in fabricirajo Italijane; tudi Kranjska ima obilo madežev, odkar se čuti Kočevska kakor samostojna vojvodina v tej kronovini. Od Mure do Adrije in od Dobrača do Kolpe se vrši velika sleparija, ki naj da „jasno“ sliko o narodnostih o avstrijskem konglomeratu.

Ob takem času se pojavljajo letaki, članki, brošure, goljufije, grožnje, nasilstva, ki so vredna, da se zberejo in ohranijo. Dosti je raztresenega materiala, osrednjega pregleda pa nimamo.

Apeliramo na vse zaveдне Slovence, posebno na one na meji in v ponemčenem ozemlju gornještajerskem, da nam take dokumente dopošljejo in prepustijo; tvorili bodo svoj čas zanimiv del „obrambnega muzeja“ v Ljubljani.

Obrambni muzej v Ljubljani. — Akadem. fer. društvo „Prosveta“ (Mestni dom).

Znanstvena knjižnica „Omladine“

I. *Prof. Drtina*: **Miselni razvoj evropskega človeštva.** — Cena
NNN celotnemu delu 4:20 K. NNN

NNN

II. *Dr. Mihajlo Rostohar*: **Uvod v znanstveno mišljenje.** — Cena
NNN celotnemu delu 5:20 K. NNN

OOOOOOOOOO Obe deli se naročata OOOOOOOOOO
pri upravnistvu „Omladine“ v Ljubljani, Breg št. 12.

A. Škulj - Ljubljana

trgovina s papirjem = Poljanska cesta št. 12
se priporoča slav. občinstvu, posebno dijaštvu za
nakup šolskih potrebščin, kakor zvezkov, peres,
svinčnikov, šolskih torbic, spominskih knjig,
∴ ter sploh pisalnih in risalnih potrebščin ∴

Slavnemu občinstvu
se najtopleje priporoča

hotel Tivoli

